

ESINEET KERTOVAT

Vuorovaikutteisen
nukketeatterin
työkirja

Tämä työkirja

on suunnattu kulttuuri-, kasvatusta-, sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille ja opiskelijoille, jotka toimivat vaikkapa kuntoutuksen tai vertaisryhmätoiminnan parissa. Tarkoituksena on jakaa uudenlaisia menetelmiä ja harjoitteita työn arkeen sekä yksilö- että ryhmätoiminnassa. Työn taustana ovat tekijöiden Roosa Halmeen ja Marja Suden kehittämät taidelähtöiset menetelmät vuorovaikutteisen nukketatterin parissa. Mukaan on valittu muutamia esimerkkejä nukketatteritaiteen laajasta skaalasta.

Harjoitteet on pyritty kuvaamaan siten, että jokainen pystyisi ottamaan niitä käyttöön ja soveltamaan niitä omaan työhönsä. Olemme miettineet myös mahdollisimman vaivattomasti saatavilla olevia materiaaleja, joita voisi helposti löytyä tai joita ei välttämättä tarvitsisi erikseen ostaa.

Tässä esiteltyjä harjoitteita kehoitettiin yhteistyössä Varsinais-Suomen FinFami ry:n Esineet kertovat-ryhmässä sekä Merenhelmen kehitysvammaisten asumisyksikössä Kemiössä. Ohjaajina toimivat Roosa Halme, Marja Susi ja kuvaajana Jenni Rutanen. Esineet kertovat-ryhmässä apuohjaajana oli toimintaterapeuttiharjoittelija Anette Saarikko.

Toivomme, että esimerkit tuovat uusia näkökulmia toimintaan erilaisissa toimintaympäristöissä ja rohkaisevat löytämään arkisista materiaaleista inspiraatiota yhdessä työskentelyyn ja löytämiseen.

Kemiönsaaressa kevättalvella 2025

Roosa Halme ja Marja Susi

Työskentelystä tehtävien parissa

Tehtävät:

1. Sanomalehtihahmo
2. Esineet kertovat
3. Palikoilla rakentelu
4. Varjoteatteri – erilaisia varjoteatterin muotoja
5. Anna materiaalin viedä – rakenna hahmo

Kannustamme ohjaajaa ottamaan huomioon seuraavia seikkoja:

-Harjoitteissa on materiaalit ja ohjeistus, mutta tehdessä ei pyritä samannäköiseen tai tietynlaiseen lopputulokseen. Usein prosessi on tärkeämpi kuin tuotos.

-Ei ole olemassa oikeita tai väriä tapoja tehdä tehtäviä tai osallistua toimintaan.

-Jokainen saa osallistua oman toimintakykynsä mukaan: seurata toisten tekemistä, työskennellä ohjaajan avustamana tai osallistua täysipainoisesti toimintaan.

Antoisia hetkiä!

“Näistä harjoitteista sain itselleni paljon arvokkaita ideoita ja työkaluja, joita voin hyödyntää tulevassa työssäni toimintaterapeuttina.”
Apuohjaaja

1 Sanomalehtihahmo

Työvälineet: Sanomalehtiä (sakset, maalarinteippiä)

Tehtävä: Sanomalehdestä voi muodostaa hahmon vaikka rypistämällä, rutistamalla, repimällä, taittelemalla tai käärimällä, sellaisella tavalla mikä itsestä tuntuu parhaalta ja kutsuvimmalta.

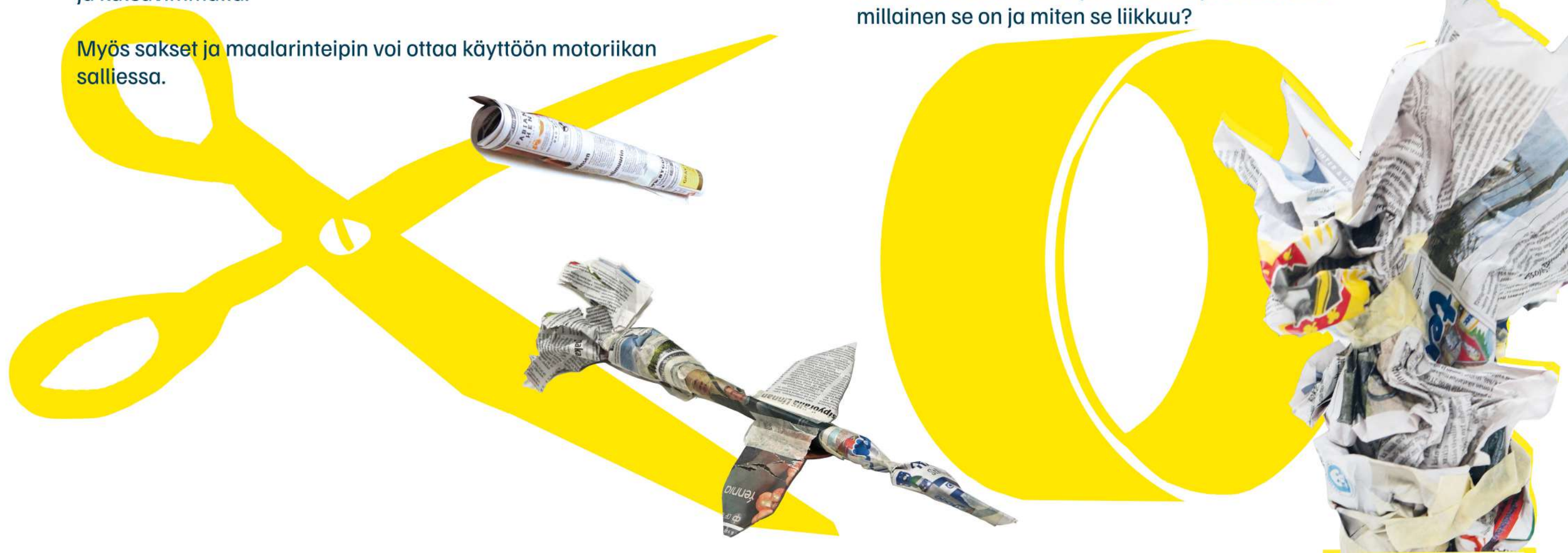
Myös sakset ja maalarinteipin voi ottaa käyttöön motoriikan salliessa.

Työvaiheet: Jaa kullekin osallistujalle sanomalehti.

Kannusta osallistujia tunnustelemaan sanomalehteä ja muodostamaan hahmoja kokeilemisen kautta.

Kun sanomalehtihahmo on valmis, sille voi antaa nimen, sen voi esitellä toisille ryhmäläisille ja kertoa siitä: millainen se on ja miten se liikkuu?

2 Esineet kertovat

Työvälineet: Eri kokoisia ja muotoisia, eri materiaalista tehtyjä esineitä

Tehtävä: Esineistä voi muodostaa tietyn otsikon tai teeman mukaisesti asetelmia ja kuvia esimerkiksi “ilon aihe”, “haaste”, “perhe” tai “asia, jonka haluaisin muuttuvan”.

Esineistä voi löytää niiden muodon, materiaalin ja olemuksen mukaan muita merkityksiä kuin alkuperäisen käyttötarkoituksen. Pitkä johto voi olla joki, pyykkinaru, käärme tai köysi. Vasara voi olla ryhdikäs henkilö ja huivi kerälle mennyt kissa. Minkälainen ääni esineestä kuuluu, miten se liikkuu?

Mitkä esineet muodostaisivat yhteen tuotuna suhteen toisiinsa tai pienen kertomuksen? Mitkä elementit toisivat näkyville mielikuvan siitä, mitä haluaisit tiivistää kuvaan?

Kukin osallistuja rakentaa otsikon mukaisen asetelman esineistä.

Ryhmän jäsenet voivat jakaa niihin liittyvät tilanteet, aiheet tai mielleyhtymät toisilleen itse haluamallaan tavalla.

“Tapaamiset tarjosivat tilaisuuden tunteiden käsittelyyn, kokemusten jakamiseen ja vertaistukeen. Erityisesti ne antoivat osallistujille mahdollisuuden keskittyä itseensä ja omiin tuntemuksiinsa juuri siinä hetkessä.”

Apuohjaaja

2 Esineet kertovat

“Itselle uusia, mutta hyvin luovia keinoja lähestyä itse kullekin vaikeita aiheita.”
Osallistuja

Jatkotehtävä: Esineet ja kirjoittaminen.

1. Ryhmä miettii keskuudessaan jonkin tilanteen tai teeman, johon haluaisi muutoksen. Tilanne voi liittyä arkipäivään tai näkyä laajemmin yhteisössä tai yhteiskunnassa.
2. Osallistujat päättävät otsikon ja rakentavat yhdessä esineistä asetelman, jossa on yksi henkilö, joka kohtaa haasteen sekä hänen ympärillään olevia muita henkilöitä. Esimerkiksi “vanhustenhoidon resurssipula”, “yksinäisyys” tai “pienien koulujen lakkauttaminen”.
3. Kukin valitsee asetelmasta yhden henkilön ja miettii tämän henkilön näkökulmaa tilanteeseen.
4. Jokainen kirjoittaa valitsemansa henkilön suhteesta tilanteeseen pienen tekstinpätkän minä-muodossa. Tähän voi käyttää aikaa noin viisi minuuttia. Ryhmäläiset eivät jaa tässä vaiheessa vielä kirjoitettua tekstiä keskenään.
5. Kun tekstit ovat valmiit, kaikki lukevat tekstit peräkkäin ääneen. Lukemisen aikana voi myös laittaa silmät kiinni silloin kun muut lukevat tekstejä, jolloin tilanteesta muodostuu ikään kuin pieni kuunnelma.
6. Kun kaikki tekstit on luettu, voidaan keskustella siitä, mitä uutta esineen ja tekstin kanssa työskentely toi haastavaksi koettuun ilmiöön tai aiheeseen?

KUVA “Henkilö on pudonnut yhteiskunnan tukimuotojen ulkopuolelle.”

Palikoilla rakentelu

Työvälineet: Puiset palikat (kuvassa näkyy Ihmisenmuotoinen jälleenrakennussarja™, myös mitä vain muita puisia palikoita voi käyttää)
Pöytä, jossa jokaisella oma paikka tuoleineen, tai vaihtoehtoisesti työskentely lattialla ringissä.

Työvaiheet: Pöydälle voi levittää mustan tai valkoisen lakanan, joka pehmentää palikoiden rakentelusta lähtevää ääntä. Asettele kasa puupalikoita pöydän keskelle niin, että kaikki osallistujat ulottuvat palikoihin.

Puisilla geometrisilla palikoilla voidaan rakentaa omakohtaisia muistoja ja unelmia, itselle tärkeä paikka tai vaikka oma perhe. Puupalikka on olemukseltaan avoin ja “tyhjä” ja sisältää samalla loputtoman määrän merkityksiä.

“Ryhmä oli erittäin antoisa. Auttoi tiedostamaan tilannettani ja tunteitani ja etsimään ratkaisuja suhteessani muihin ihmisiin...”
Osallistuja

Ryhmässä palikoilla työskentely voi edetä seuraavasti:

Tehtävä 1: Rakenna eläin, joka haluaisit olla juuri nyt. Eläin voi olla jokin, jonka tunnemme, tai vielä tuntematon mielikuvituseläin. Eläimellä voi olla jokin liikkuva osa.

Kun kaikki ovat rakentaneet omansa, saa jokainen kertoa vuorollaan omasta veistoksesta sen verran kuin haluaa. Tämä veistosten esittelykierros toistetaan jokaisen tehtävän jälkeen.

Tehtävä 2: Rakenna itsellesi tärkeä paikka. Paikka voi olla suuri tai pieni paikka, jokin tietty paikka tai laajempi alue. Paikka voi olla myös mielikuvituspaikka.

Tehtävä 3: Rakenna unelmasi.

Muita otsikoita tehtäville voi olla esimerkiksi “minun aikani”, “minun juhlan”, “minun taisteluni” ja “minun hiljaisuuteni”.

Lisää tehtäviä ja kuvausta palikkateatterimenetelmästä löytyy kirjasta: Palikkateatteria - opas puisten palikoiden maailmaan (KO-KOO-MO, 2021).

Varjoteatteri

- erilaisia varjoteatterin muotoja

Varjoteatterin avulla voi tutkia esimerkiksi omaa kehoa, perspektiivejä, tai luoda nopeasti erilaisia tunnelmia.

Omakuva varjona

Työvälineet: Taskulamppu tai pöytälamppu, jonka valonlähde tulee yhdestä polttimosta. Valoa voi pitää paikallaan tai liikuttaa kauemmas tai lähemmäs varjohahmoa ja leikitellä skaalalla.

Tehtävä: Tarkastelkaa yhdessä, miltä kunkin oma varjokuva näyttää ja miten se muuttuu, kun käytätte hattua tai muuta rekvisiittaa. Myös erilaisia lasisia tai muuten valoa läpäiseviä esineitä (kuten pitsiä) voi käyttää varjokuvissa.

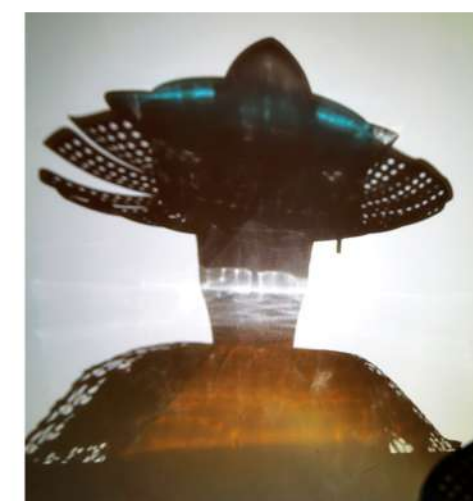
Heijastuspintana toimii tasainen vaalea seinäpinta, verho, tai tilaan erikseen viritettävä valkoinen lakana.

Varjoleikki esineillä

Tehtävä: Leikittele kääntelemällä esineitä ja tutkimalla niiden varjoja ja heijastuksia. Voit myös luoda esineiden varjoista hahmoja tai maisemia. Ole avoin erilaisille materiaaleille ja muodoille, kokeile rohkeasti ja ylläty!

KUVA Tämä varjohahmo syntyi keittiövälineistä (sitruspuserrin, höyrytysritilä, juomalasi, kakkupaperi ja ruskea lasikulho). Varjokuva heijastettiin seinälle taskulampun avulla.

4

Varjoteatterinukke

Työvälineet: Kartonkia, lyijykyniä, sakset, rei'itin, saslik-tikkuja, sinitarraa (värikalvoja, läpinäkyvää teippiä)

Tehtävä 1: Rakenna varjoteatterinukke. Aihe voi olla itse keksitty tai tuttuun tarinaan tai teemaan liittyvä.

Tehtävä 2: Yhdistele esineitä ja varjohahmoja kuvaan tai tarinaan. Kohtaukselle voi etsiä myös taustamusiikkia. Kokeile vapaasti, miten varjokuva muuttuu kun vaihdat esineen, varjonuken tai lampun asentoa ja paikkaa.

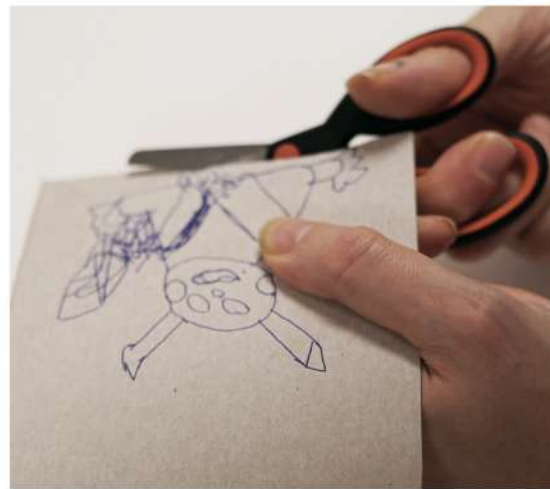
KUVA Eri vaiheissa olevia varjonukkeja

Heijastuspintana toimii vaalea seinäpinta, verho, lakana tai varjoteatterinäyttämö.

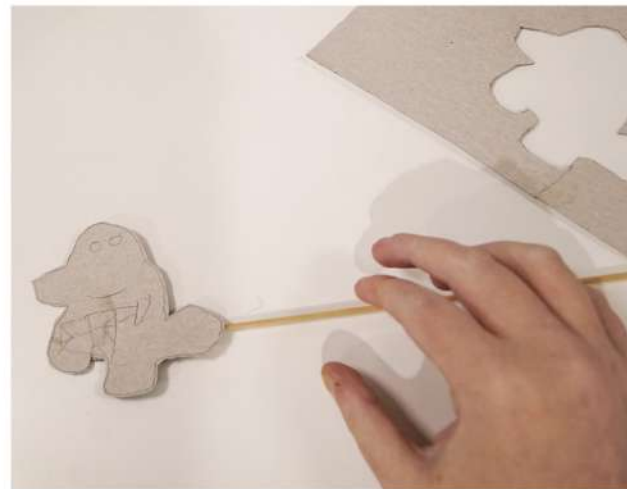
Pienen varjoteatterinäyttämön voi rakentaa pahvilaatikosta ja lakananpalasta tai ohuesta paperista saksien ja teipin avulla. (Ohje seuraavalla sivulla.)

1. Piirrä kuva kartongille.

2. Leikkaa se irti.

3. Kiinnitä tikku varjonukkeen sinitaralla.

(Tikun paikkaa ja suuntaa on näin helppo vielä vaihtaa)

4. Tarkista välillä miltä nukke näyttää varjoissa.

5. Voit lisätä varjonukkeen reikiä ja värikalvoa. Kun tikku on oikealla kohdalla sen voi teipata paikoilleen.

4

Näin rakennat pienen varjoteatterinäyttämön:

1. Taita laatikon pohja sisäänpäin ja kannet ulkopuolelle.
2. Teippaa kannet laatikon kylkiin kiinni, tai leikkaa ne halutessasi kokonaan irti.
3. Teippaa lakananpala tai ohut paperi kiinni laatikon pohjaan.

Anna materiaalin viedä - rakenna hahmo

Työvälineet: Kankaanpaloja, narua, helmiä, kuminauhaa, nahanpaloja, nappeja, erilaisia lankoja, liimaa, kuumaliimaa, neula ja lankaa, yms.

Kierrätettyjä ja ekologisia materiaaleja kannattaa suosia.

Työvaiheet: Asettele kaikki materiaalit näkyville. Niistä rakennetaan hahmo, johon osallistujat valitsevat materiaalit kokeilemalla ja tunnustelemalla eri materiaalien ominaisuuksia. Ulkomuodon, värin ja muokattavuuden lisäksi myös se, miltä materiaali tuntuu ja miten se taipuu, voi olla itselle osa valintaa. Osat tai materiaalit voi liittää toisiinsa esimerkiksi sitomalla ne langalla yhteen tai käyttämällä liimaa.

Tekijöitä voi kannustaa tekemään havaintoja siitä, tekeekö mieli rakentaa hahmo pieneen vai isoon mittakaavaan, pehmeään vai jäykkään materiaaliin. Minkälainen väri ja pinta tuntuu houkuttelevalta? Erilaisia materiaaleja voi sovittaa yhteen ja kokeilla ennakkoluulottomasti.

Hahmo syntyy tehdessä, siinä kokeilu ja löytäminen on keskeistä. Tekijät voivat tarvita myös kannustusta ja rohkaisua siihen, että rakenteluun ei ole olemassa valmista kaavaa tai esimerkkiä.

Kun hahmot ovat valmiita, niille annetaan nimi.

Ryhmäläiset voivat esitellä hahmot toisilleen haastattelujen avulla siten, että hahmo itse kertoo itsestään ja vastaa ryhmäläisten esittämiin kysymyksiin.

Mikä/kuka ja millainen hahmo on?
Miten se liikkuu? Mistä se pitää?

Hahmoilla voi tehdä yhdessä myös pieniä kohtauksia. Etsi tilanne, jossa hahmot kohtaavat ja jokin muuttuu tapaamisen seurauksena!

“Aluksi rakentaminen tuntui haastavalta, mutta kun antoi itselleen luvan olla luova ja heittäytyä ajatuksen virtaan, syntyi upeita ja ainutlaatuisia taideteoksia. Oli ilo huomata, kuinka nopeasti ryhmän keskuudessa kasvoi luottamus ja rohkeus puhua myös vaikeista asioista. Erityisen palkitsevaa oli seurata osallistujien onnistumisen kokemuksia, luomisen iloa sekä teosten synnyn ympärille rakentuneita, puhuttelevia tarinoita.”
Apuohjaaja

Tekijöistä

Roosa Halme on nukketeatteritaiteilija ja säveltäjä, joka on kehittänyt palikkateatterimenetelmää osana KO-KOO-MO -konseptia eri alojen ammattilaisten kanssa.

Marja Susi on nukketeatteritaiteilija ja psykologi, joka on toiminut lehtorina ja kouluttajana taidelähtöisten menetelmien parissa.

Halme ja Susi ovat kehittäneet Vuorovaikutteisen nukketeatterin menetelmiä vuodesta 2017 alkaen.

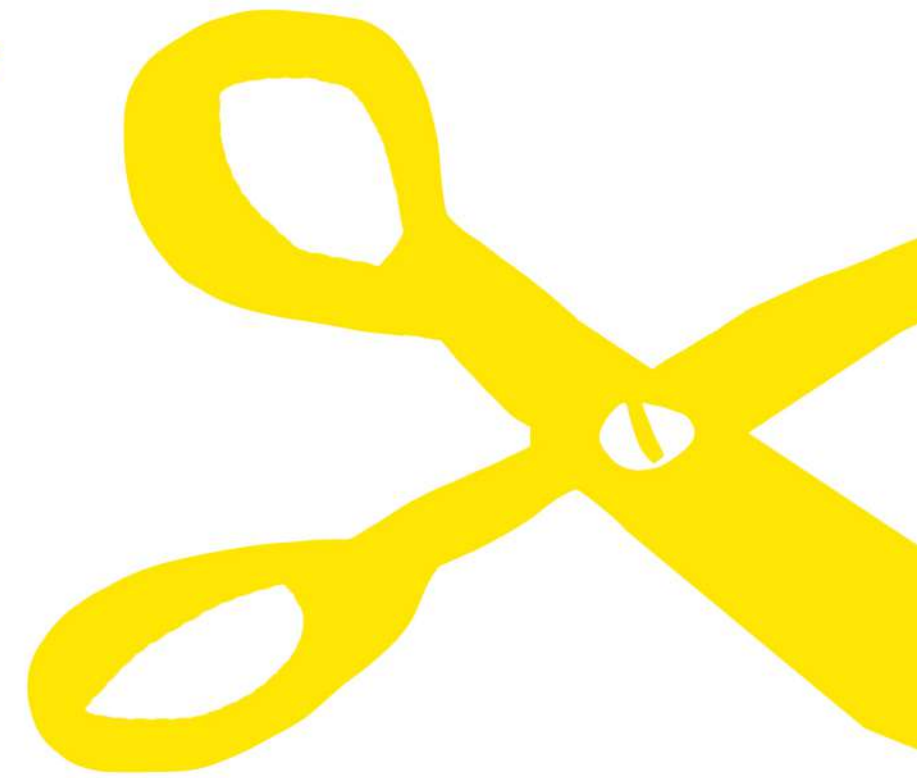
Työstämme voi lukea lisää aiemmista julkaisuista:

[Kohtaamisia nukketeatterin keinoin](#)

sekä

[Vuorovaikutteinen nukketeatteri lasten ja nuorten tunnetaitojen edistäjänä](#)

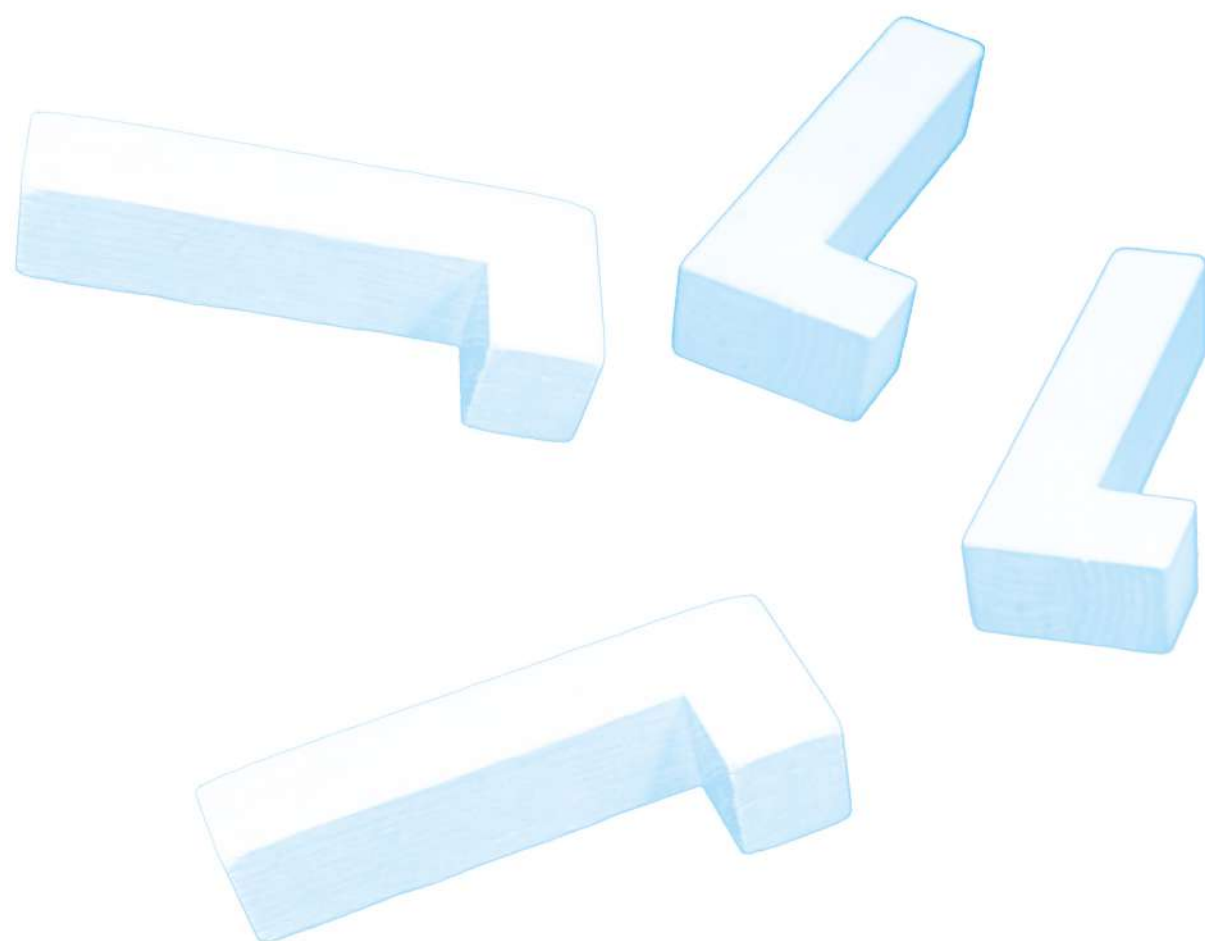
www.ko-koo-mo.fi/julkaisut

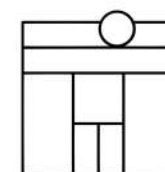
Kiitokset ja tukijat

Suomen kulttuurirahasto, Varsinais-Suomen
maakuntarahasto, Anette Saarikko, Milla Roos /
Varsinais-Suomen FinFami ry, Esineet kertovat -ryhmän
jäsenet, Teresa Hirvelä ja Merenhelmen väki

Taitto ja grafiikka: Jenni Rutanen
Kuvat: työryhmä

Suomen Kulttuurirahasto
Varsinais-Suomi

www.ko-koo-mo.fi